

Gäller för: Bild- och funktionsmedicin och medicinsk service
Innehållsansvar: Sheida Norbakhsh Kirlappos, (sheno1),
Granskad av: Gunhild Aggeryd Zackrisson, (gunag4), Specialistläkare
Godkänd av: Markus Håkansson, (marha68), Verksamhetschef

Giltig från: 2026-05-06

Giltig till: 2028-02-25

Finnålspunktion, utan egen kod – ultraljudsundersökning inom radiologi SÄS

Förändringar sedan föregående version

Tillagt tabell för transducers. Tillägg i dokumentationsinformation. Tillägg av transducer i tabell.

Lagt till text under rubrikerna Patienten, Undersökning- vad som gäller för odling samt Dokumentation.

Sammanfattning

Beskrivning av ultraljudsundersökning med finnålspunktion där egen kod för undersökning saknas, till exempel cysttömning eller provtagning av lymfkörtel där anpassad kod saknas. För personal på radiologi SÄS.

Förutsättningar

SoS-kod: 900 645

Checklista för undersköterska vid bokning [Checklista vid bokning av lever- och njurbiopsi, Fnac/finnål, Ceus](#)

Var god se [Biopsier, punktioner och dränage via radiologi, förberedelser och eftervård vid SÄS](#)

Finnålsbiopsi, med ≤ 7 mm (22 G) nål kan i princip göras i samtliga organ utan patientförberedelser.

Blödningsstatus behövs normalt inte om ≤ 23 G nål används, men kan, beroende på vad som ska provtas, vara önskvärt om patienten står på antikoagulantibehandling.

Den läkare/BMA som ska utföra provtagningen tar ställning till om närvaro av cytolog är önskvärt. Kontakt tas med cytologlab i god tid för att varsko om behovet av assistans. Cytologassistent hjälper till med utstryk och grov bedömning av materialet i dessa enstaka fall.

Förberedelser

Beroende på vad som ska provtas. Samordnas med remitterande enhet.

Transducer/transducrar

CANON	Vuxen	14L5, 17LH7, i22LH8
	Barn	14L5, 17LH7, i22LH8
GE	Vuxen	ML6-15, L8-18
	Barn	ML6-15, L8-18

Smärtlindring, premedicinering

Det är i normalfallet inte nödvändigt men vid behov kan lokalanestetikum för ytanestesi och/eller lugnande premedicinering vara av värde.

Allmänt om premedicinering/smärtlindrade patienter

Patient som erhållit lugnande och/eller smärtstillande läkemedel (gäller i normalfallet ej ytanestesi) får inte lämnas utan tillsyn, vare sig på vårdavdelning eller på radiologin (till exempel i väntan på hämtning).

Patienten

Patienten positioneras och förbereds i enlighet med genomförande läkares /BMA:s instruktioner. I normalfallet tvättar och spritar involverad personal sina händer samtidigt som patient och aktuell prob rengörs inför ingreppet med Klorhexidinsprit. Beroende på vad som ska göras kan det i vissa fall vara önskvärt att sterila rutiner som vid mellannålsbiopsi används.

Efter fånnålspunktion kan patienten i vissa fall behöva stanna kvar ca 30 minuter för kontroll innan eventuell hemgång.

Undersköterska kontrollerar att patienten mår bra innan hemgång.

Undantag från ovanstående gäller om prov tagits från inre parenchymatösa organ då remitterande läkare tillsammans med provtagande läkare/BMA kan ha kommit överens om mer omfattande övervakning efter genomförd provtagning.

Utförande

Undersökning

Läkare/BMA utför undersökningen tillsammans med undersköterska.

Undersköterskans uppgifter

- Märk remiss och burk med etikett
- Duka upp material (spruta, nål, slang och tvättset)
- Koppla ihop spruta, slang och nål. Glöm ej att trycka ut luften ur sprutan.
- Tvätta aktuellt område med klorhexidinsprit
- Står redo med nål och kompress. Överlämnas till läkare/BMA när hen säger till.
- När sista provet är lagt i burk, skriv aktuellt klockslag på locket
- **Efter stick:**
 - Skriv namn och personnummer på utstryksglasen.
 - Lägg glasen i transporthylsa.
 - Sätt ihop glas och rör med gummiband
 - Prov ska till cytologlab, helst samma dag

Tillvägagångsätt

För **provtagning** av **solid vävnad** med finnål används normalt nål, kristallslang samt 20 ml spruta. Tänk på att tömma sprutan helt på luft innan delarna kopplas samman.

Provtagande läkare/BMA håller i nålen så att nålsögat kan inspekteras. Assisterande sköterska/undersköterska håller i sprutan och aspirerar på provtagande läkares/BMAs begäran. Då nålspetsen förts fram till aktuell förändring görs små, fina rörelser och eventuell aspiration för att få loss celler.

Tänk på att avsluta eventuell aspiration innan nålen avlägsnas för att inte kontaminera provet.

Materialet fördelas på frostade objektglas som i förväg märkts med personnummer, namn och en romersk siffra som korrelerar till numrering på provtagen förändring (främst vid thyreoideaprovtagning), samt i CytoLytvätska eller annan vätska beroende på vad som ska utredas.

Ofta är > 1 punktion nödvändig för att få tillräckligt material.

Vid **cysttömning** förbereds patient och material på samma vis som ovan, i vissa fall krävs dock större spruta. Nålen förs in tills den befinner sig i cystvätskan varpå assisterande sköterska/undersköterska börjar aspirera på läkares/BMA:s begäran. Cysttömningen kontrolleras i realtid med ultraljud och nålens läge kan komma att behöva justeras efter hand.

För **odling** gäller att erhållet material överförs till odlingsrör som remitterande läkare tillhandahållit. Det är i dessa fall även remitterande läkare som skriver odlingsremissen.

OBS! Assisterande sköterska/undersköterska utför ett par minuters kompression mot området för punktionen efter att nålen avlägsnats för att minska risken för blödning,

Torka av transducern med Ytdesinfektion Plus.

Dokumentation

Undersökande läkare/BMA ändrar SoS-kod vid behov. Sparade bilder märks med lokalisationsangivelse i text eller med pictogram.

Dokumentinformation

Innehållsansvarig

Sheida Norbakhsh Kirlappos, Leg. BMA och Sonograf, bild- och funktionsmedicin, SÄS

Innehållsgranskare

Gunhild Aggeryd Zackrisson, specialistläkare, bild- och funktionsmedicin, SÄS

Fastställt av

Markus Håkansson, verksamhetschef, bild- och funktionsmedicin och medicinsk service, SÄS

Nyckelord

Metodbok ultraljud, finnålspunktion utan egen kod, cysttömning, odling, finnål

Relaterade dokument

[Biopsier, punktioner och dränage via radiologi, förberedelser och eftervård vid SÄS](#)

[Checklista vid bokning av lever- och njurbiopsi, Fnac/finnål, Ceus](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Bild- och funktionsmedicin och medicinsk service

Innehållsansvar: Sheida Norbakhsh Kirlappos, (shen01),

Granskad av: Gunhild Aggeryd Zackrisson, (gunag4),
Specialistläkare

Godkänd av: Markus Håkansson, (marha68), Verksamhetschef

Dokument-ID: SAS9631-514148307-73

Version: 8.0

Giltig från: 2026-05-06

Giltig till: 2028-02-25